

Sygn. akt I ACa 857/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSA Anna Miastkowska

Sędziowie : SA Dorota Ochalska - Gola

del . SO Elżbieta Gawryszczak (spr .)

Protokolant: st. sekr. sąd. Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **A. N.**

przeciwko **Grupie O..pl (...) w K.**

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 8 marca 2016 r. sygn. akt II C 805/15

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje adwokat A. Ś. wynagrodzenie za udzieloną powodowi pomoc prawną z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 4.428 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem) złotych brutto i nakazuje wypłacić tę kwotę ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi.**

Sygn. akt I ACa 857/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 16 czerwca 2015 roku, skierowanym przeciwko Grupie (...) S.A., powód A. N. wniósł o zasądzenie kwoty 50.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda, tj. prawa do prywatności, dobrego imienia i wizerunku.

Nadto powód wniósł także o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz Instytutu Centrum (...), tytułem zadośćuczynienia na wskazany cel społeczny, kwoty 40.000 złotych.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 8 marca 2016r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo i zasądził od A. N. na rzecz Grupy O..pl (...) w K. kwotę 3617 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd I instancji przyznał adwokat A. Ś. wynagrodzenie za udzieloną powodowi pomoc prawną z urzędu w kwocie 4428 złotych i nakazał wypłacić tę kwotę ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi.

Powyższe rozstrzygnięcie oparte zostało na następujących ustaleniach stanu faktycznego :

Powód jest osadzony w Areszcie Śledczym w Ł., gdzie odbywa karę dożywotniego pozbawienia wolności, wymierzoną prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 19 stycznia 2007 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt IV K 193/04. Powód został skazany w związku z procederem, jakiego dopuścił się podczas pracy jako sanitariusz w Wojewódzkiej (...) w Ł., a który polegał m.in. na uśmiercaniu pacjentów przewożonych karetką pogotowia i przekazywaniu firmom pogrzebowym – w zamian za gratyfikację pieniężną – informacji o zgonach.

W dniu 23 stycznia 2012 roku na portalu O..pl opublikowano artykuł pt. „10 lat od afery ‘łowców skór’ śledztwo trwa”, autorstwa K. T., redaktora O. Wiadomości. Artykuł przybliżał okoliczności tzw. afery „łowców skór” – sposób funkcjonowania procederu, okoliczności jego ujawnienia, streszczał etapy toczącego się postępowania karnego względem sprawców, od momentu przedstawienia im zarzutów, przez postępowania sądowe (przed Sądem Okręgowym i Apelacyjnym), aż do postępowania toczącego się przed Sądem Najwyższym, który oddalając kasację obrońców, utrzymał w mocy wydany przez Sąd Okręgowy w Łodzi wyrok skazujący.

Artykuł wymieniał z imienia i nazwiska osobę powoda, wskazując że A. N. został skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności za zabójstwo czterech pacjentów i pomoc w piątym. Nazwisko powoda padało również w kontekście werdyktu wydanego względem sanitariusza K. B. – który miał udzielać A. N. pomocy w dokonanych przez niego zabójstwach.

Artykuł opatrzony był zdjęciem przedstawiającym dwóch mężczyzn w towarzystwie funkcjonariuszy Policji, odwróconych tyłem do obiektywu, nie charakteryzujących się szczególnymi cechami, który umożliwiłby ich identyfikację, podpisanym „nekroafera”.

Powód nie wyrażał zgody na upublicznianie jego wizerunku i danych osobowych.

W sprawie jaka toczyła się przeciwko A. N. przed Sądem Okręgowym w Łodzi pod sygnaturą akt IV K 193/04, Sąd Najwyższy w dniu 27 października 2009 roku oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną, natomiast w dniu 28 kwietnia 2010 roku oddalił wniosek o wznowienie postępowania.

W 2009 r., dane powoda były podawane w materiałach prasowych, publikowanych na portalach internetowych: newsweek.pl, wyborcza.pl, tvn24.pl., w kontekście tzw. „afery łowców skór”.

Imię i nazwisko powoda figuruje pod hasłem „afera łowców skór” na wielojęzycznej encyklopedia internetowej (...).

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd I instancji oparł się na powołanych, załączonych do akt sprawy dokumentach.

Sąd I instancji oddalił wnioski dowodowe powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków: J. N., A. P., D. M., R. W., R. K. oraz J. Z. (1), o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych psychologa i psychiatry oraz z zeznań samego powoda, bowiem okoliczności na jakie miały być przeprowadzone te dowodowy nie miały dla rozpoznania sprawy istotnego znaczenia .

Przy takich ustaleniach stanu faktycznego Sąd I instancji wywiódł, że powództwo jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Roszczenia powoda o zasądzenie zadośćuczynienia na rzecz swoją i wskazany cel społeczny, w związku z naruszeniem dóbr osobistych poprzez opublikowanie w artykule prasowym, na portalu O..pl danych osobowych i wizerunku powoda Sąd I instancji rozpatrywał w kontekście przepisów art. 23 k.c. i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. oraz art. 38 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1984 roku Prawo prasowe (Dz. U. z 1984 r., Nr 5, poz. 24 ze zm. – dalej powoływana jako pr. pras.).

W niniejszej sprawie powód żądania pozwu wywodził z faktu naruszenia jego prawa do prywatności, dobrego imienia i wizerunku, w związku z opublikowaniem artykułu prasowego, w której został wskazany z imienia i nazwiska w kontekście procesu tzw. „łowców skór”.

Analizując zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd I instancji doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie przesłanki odpowiedzialności strony pozwanej nie zostały spełnione. Opublikowania artykułu, w którym wymieniono imię i nazwisko powoda w kontekście procesu „łowców skór” nie było zachowaniem bezprawnym, co wyłącza odpowiedzialności strony pozwanej. Do publikacji doszło po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego w sprawie o sygnaturze akt IV K 193/04. Powód został skazany w tym postępowaniu w związku z procederem, jakiego dopuścił się podczas pracy jako sanitariusz w Wojewódzkiej (...) w Ł., a który polegał m.in. na uśmiercaniu pacjentów przewożonych karetką pogotowia i przekazywaniu firmom pogrzebowym – w zamian za gratyfikację pieniężną – informacji o zgonach.

W ocenie Sądu I instancji, nie doszło również do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci czci, godności i dobrego imienia. Ewentualna bezprawność działania strony pozwanej została tu wyłączona. Można dodać jedynie, że zakaz publikowania w prasie danych osobowych i wizerunku oskarżonego w sprawie karnej ma na celu jego ochronę przed stygmatyzacją, w warunkach, gdy do chwili wydania prawomocnego skazującego wyroku chroni go zasada domniemania niewinności. W chwili uprawomocnienia się wyroku skazującego ochrona wynikająca z przedstawionej powyżej zasady przestaje działać.

W ocenie Sądu I instancji, nie znajdował także uzasadnienia zarzut naruszenia wizerunku powoda. Nie doszło do naruszenia prawa powoda do ochrony wizerunku. Zdjęcie zamieszczone w artykule było zdjęciem ze sprawy sądowej, które nie przedstawiało powoda w sposób dający się go rozpoznać (k. 8). Zdjęcie bowiem przedstawiało dwóch mężczyzn zasiadających na ławie oskarżonych w asyście policjantów, ale żaden z tych mężczyzn nie był przedstawiony w sposób pozwalający na jego identyfikację: nie widać było ani twarzy żadnej z tych osób, ani żadnych innych cech charakterystycznych. W tym wypadku zatem do naruszenia dobra osobistego w ogóle nie doszło, a nawet gdyby tak było, to wyłączona jest bezprawność tego naruszenia.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażoną w przepisie art. 98 § 1 k.p.c. i obciążył nimi powoda.

Powód wywiódł apelację od powyższego rozstrzygnięcia.

Skarżący zarzucił rozstrzygnięciu :

1.obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia , tj. art. 233 § 1 k.p.c. wskutek braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i powzięcia błędnych ustaleń faktycznych, a wyrażających się w bezzasadnym przyjęciu przez Sąd I instancji, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, tj. czci, prawa do dobrego imienia , prawa do prywatności oraz wizerunku poprzez zamieszczenie danych osobowych A. N. oraz jego wizerunku na Łamach artykułu „10 lat od afery Łowców skór, śledztwo trwa”, w sytuacji gdy strona pozwana ujawniła dane personalne powoda oraz jego wizerunek bez zgody zainteresowanego, a nie przemawia za tym żaden ważny interes społeczny, jak również działania strony pozwanej nie mogą być legitymizowane publikacjami dokonywanymi przez inne podmioty;

2.obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia tj. przepisów art. 217 § 2k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez niezasadne oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków zgłoszonych przez powoda oraz zeznań powoda, które to środki dowodowe miały wykazać rozmiar krzywdy wyrządzonej powodowi na skutek bezprawnego naruszenia jego dóbr osobistych;

3.obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia , tj. art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez niezasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii oraz psychologa, które to dowody miały wykazać czy i ewentualnie jaki uszczerbek na zdrowiu powoda wywołało bezprawne działanie strony pozwanej;

4.naruszenie art. 13 ust. 2 ustawy „prawo prasowe” poprzez bezzasadne przyjęcie przez Sąd I instancji, że strona pozwana nie musiała dysponować zgodą powoda na ujawnienie jego danych osobowych, bowiem postępowanie karne

zostało prawomocnie zakończone, w sytuacji gdy a contrario z tego przepisu wynika, że po prawomocnym zakończeniu postępowania zgody udziela osoba, której materiał prasowy dotyczy, co nie miało miejsca w przedmiotowym stanie faktycznym;

5. naruszenie przepisów prawa materialnego art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez błędną ich wykładnię, a polegającą na nie zasądzeniu od strony pozwanej na rzecz powoda zadośćuczynienia, w sytuacji gdy doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda przez stronę pozwaną.

W konkluzji skarżący wniósł o :

1. rozpoznanie w trybie art. 380 k.p.c. postanowienia Sądu I instancji mającego istotne znaczenie dla wyniku sprawy, wydanego w toku rozprawy o oddaleniu wniosku powoda o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadków J. N., A. P., J. Z. (2), D. M., R. W., R. K. oraz dowodu z zeznań powoda na okoliczność rozmiaru krzywdy wyrządzonej powodowi na skutek bezprawnego naruszenia jego dóbr osobistych, jak również dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii oraz psychologa na okoliczność, czy i ewentualnie jaki uszczerbek na zdrowiu powoda wywołało bezprawne działanie strony pozwanej;

2. dopuszczenie w postępowaniu przed Sądem II instancji dowodu z przesłuchania świadków J. N., A. P., J. Z. (2), D. M., R. W., R. K. oraz dowodu z zeznań powoda na okoliczność rozmiaru krzywdy wyrządzonej powodowi na skutek bezprawnego naruszenia jego dóbr osobistych, jak również dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii oraz psychologa na okoliczność, czy i ewentualnie jaki uszczerbek na zdrowiu powoda wywołało bezprawne działanie strony pozwanej;

3. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez :

- uwzględnienie powództwa w całości;

- zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego przed Sądem II instancji według norm przepisanych, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu powiększonych o należny podatek VAT, oświadczając że koszty te nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja nie jest zasadna.

Wbrew zarzutom skarżącego podniesionym w apelacji, Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń stanu faktycznego, znajdujących pełne oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, ocenionym bez przekroczenia granic swobodnej ceny dowodów wyznaczonej dyspozycją art. 233 k.p.c. i trafnie określił konsekwencje prawne z nich wynikające.

Ustalenia stanu faktycznego i rozważania prawne poczynione przez Sąd I instancji, Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne, bez konieczności ich przytaczania.

W szczególności nie znajduje żadnego uzasadnienia zarzut naruszenia przez Sąd I instancji reguł postępowania dowodowego opisanych w dyspozycji art. 233 k.p.c., 217 § 2 k.p.c., 227 k.p.c..

W ocenie Sądu Apelacyjnego, oddalenie wniosków dowodowych przez Sąd I instancji było w pełni uzasadnione i w żadnym razie nie stanowiło naruszenia art. 217 i art. 227 k.p.c..

Sąd I instancji oddalił wnioski dowodowe powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków: J. N., A. P., D. M., R. W., R. K. oraz J. Z. (1), o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych psychologa i psychiatry oraz z zeznań samego powoda. Zgłoszeni przez powoda świadkowie, oraz sam powód, stosownie do nakreślonej w treści pozwu tezy dowodowej mieliby być przesłuchiwanymi na następujące okoliczności: momentu powzięcia przez powoda wiadomości o spornym artykule, źródła tej informacji, czy powód wyrażał zgodę na ujawnienie swoich danych personalnych oraz swojego

wizerunku oraz jakie skutki artykuł wywołał w życiu powoda i jego rodziny. Biegli sądowi – psychiatra i psycholog mieliby zaś wydać opinię w której wypowiedzieliby się co do wpływu zamieszczonej publikacji prasowej na stan zdrowia powoda oraz związanego z tym uszczerbku na zdrowiu.

Zgodzić należy się w pełni z Sądem I instancji, że zgłoszone przez stronę powodową wnioski dowodowe nie mają znaczenia dla niniejszego postępowania i orzeczenia w przedmiotowej sprawie. W toku postępowania nie była kwestionowana okoliczność braku zgody ze strony powoda, co do możliwości ujawnienia jego danych i wizerunku, dlatego też nie znajduje podstaw do prowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie, zwłaszcza – że w świetle okoliczności faktycznych sprawy fakt ten, nie ma jakiegokolwiek znaczenia. Jeśli chodzi zaś o okoliczność momentu powzięcia wiedzy o spornym artykule, która jest niezbędna do zbadania zasadności podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia, byłby ona uzasadniona, jedynie w sytuacji przesądzenia bezprawności zachowania strony pozwanej. Okoliczność dokonania pozytywnej oceny w zakresie zgodności postępowania pozwanego z prawem, w rezultacie wyłączała konieczność poddawania stanu faktycznego sprawy badaniu w kontekście ograniczenia lub wyłączenia możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej w związku z upływem czasu.

Zasadnie także Sąd I instancji oddalił wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych: psychiatry i psychologa. Niemożność przypisania zachowaniu pozwanego znamienia bezprawności, w rezultacie czyni rozważania specjalistów z dziedziny zdrowia psychicznego oraz dolegliwości psychosomatycznych – nieprzydatnymi dla celów dowodowych, oraz zmierzającymi jedynie do niepotrzebnego wydłużenia postępowania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 227 k.p.c. oddalił wnioski dowodowe zgłoszone przez powoda w apelacji, które stanowiły powielenie wniosków dowodowych oddalonych przez Sąd I instancji.

Wbrew stanowisku skarżącego zaprezentowanemu w apelacji, nie znajdują żadnego uzasadnienia zarzuty naruszenia prawa materialnego, w szczególności art. 24 § 1 k.c. , w zw. z art. 448 k.c. oraz art. 13 ust. 2 ustawy prawo prasowe.

W rozpoznawanej sprawie powód wywodził żądania pozwu z faktu naruszenia jego prawa do prywatności, dobrego imienia i wizerunku, w związku z opublikowaniem artykułu prasowego, w której został wskazany z imienia i nazwiska w kontekście procesu tzw. „łowców skór”.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko zaprezentowane przez Sąd I instancji, że w niniejszej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia odpowiedzialności strony pozwanej, bowiem działanie strony pozwanej nie było bezprawne. Bezprawność działania jest przesłanką odpowiedzialności opisaną dyspozycją art. 24 § 1 k.c.

W myśl przepisu art. 13 ust. 2 ustawy z 26 stycznia 1984 roku Prawo prasowe (Dz. U. z 1984 r., Nr 5, poz. 24 ze zm.) nie wolno publikować w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe (zakaz wprowadzony przez art. 13 ust. 2 pr. pras. dotyczący publikowania w prasie danych osobowych i wizerunku oskarżonego w sprawie karnej ma na celu jego ochronę przed stygmatyzacją, w warunkach, gdy do chwili wydania prawomocnego skazującego wyroku chroni go zasada domniemania niewinności), jak również danych osobowych i wizerunku świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych, chyba że osoby te wyrażą na to zgodę. Należy więc uznać, że osobie, której dane osobowe zostały ujawnione z naruszeniem cytowanego przepisu, przysługują roszczenia wymienione w art. 24 k.c., o ile nie zachodzą okoliczności wyłączające bezprawność. Jednakże należy mieć na względzie fakt, że ograniczenie unormowane w przepisie art. 13 ust. 2 pr. pras. dotyczące jedynie ujawnienia danych wskazanych osób w toku postępowania przygotowawczego lub sądowego, nie zaś po jego prawomocnym zakończeniu.

Artykuł dotyczący powoda został opublikowany w 2012 roku, a więc już po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego, w którym powód został skazany . Przed publikacją, nie tylko wydany został wyrok sądu II instancji, ale także oddalona została skarga kasacyjna oraz oddalono wniosek o wznowienie postępowania. Z tej przyczyny – wobec prawomocnego zakończenia postępowania karnego – nie mogło dojść do naruszenia ograniczeń ustanowionych w przepisie art. 13 ust. 2 pr. pras. na czas trwania postępowania. Tym samym opublikowania artykułu, w którym

wymieniono imię i nazwisko powoda w kontekście procesu „łowców skór” nie było zachowaniem bezprawnym, co wyłącza odpowiedzialności strony pozwanej.

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego zachodziły również inne przesłanki wyłączające bezprawność działania strony pozwanej. Przede wszystkim informacja, że A. N. został uznany winnym czynów polegających na uśmiercaniu pacjentów przewożonych karetką pogotowia i przekazywaniu – w zamian za korzyści majątkowe – informacji o ich zgonach, była podana do publicznej wiadomości. Zatem powiązanie A. N. z procesem tzw. „łowców skór” było powszechnie wiadome na długo przed informacją z dnia 26 stycznia 2012 roku, jaka pojawiła się na portalu O.pl. (...) należy, że proceder, w którym udział brał powód, budził i budzi oburzenie społeczne i z tego też względu informacja o osobach, które w związku z tymi czynami zostały skazane dotarła do wielu osób, publikowana była bowiem w wielu miejscach i wielokrotnie powtarzana jako bulwersująca i budząca zainteresowanie społeczne, w szczególności w regionie (...). Również szczególnie rażący charakter przestępstwa, którego dopuścił się powód stanowi podstawę do przyjęcia, że wyłączenie bezprawności nastąpiło z uwagi na konieczność ochrony interesu publicznego. Rolą prasy jest bowiem rzetelne informowanie obywateli, kontrola i ujawnianie spraw życia publicznego, a także wyrażanie krytyki społecznej (art. 1 pr. pras.).

Zgodzić należy się z Sądem I instancji i w tym zakresie, że w rozpoznawanej sprawie nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci czci, godności i dobrego imienia. Jak wynika z materiału dowodowego zebranego w sprawie ewentualna bezprawność działania strony pozwanej została tu wyłączona, o czym świadczą powyższe rozważania. Można dodać jedynie, że zakaz publikowania w prasie danych osobowych i wizerunku oskarżonego w sprawie karnej ma na celu jego ochronę przed stygmatyzacją, w warunkach, gdy do chwili wydania prawomocnego skazującego wyroku chroni go zasada domniemania niewinności. W chwili uprawomocnienia się wyroku skazującego ochrona wynikająca z przedstawionej powyżej zasady przestaje działać.

Nie znajduje także uzasadnienia zarzut naruszenia wizerunku powoda. Pomijając wyłącznie bezprawności z uwagi na publikację artykułu, który miał na celu ochronę ważnych interesów społecznych, to do naruszenia prawa powoda do wizerunku w ogóle nie doszło. Zdjęcie zamieszczone w artykule jest zdjęciem ze sprawy sądowej, które nie przedstawia powoda w sposób dający się go rozpoznać (k. 8). Zdjęcie bowiem przedstawia dwóch mężczyzn zasiadających na ławie oskarżonych w asyście policjantów, ale żaden z tych mężczyzn nie jest przedstawiony w sposób pozwalający na jego identyfikację: nie widać ani twarzy żadnego z tych osób, ani żadnych innych cech charakterystycznych. W tym wypadku zatem do naruszenia dobra osobistego w ogóle nie doszło, a nawet gdyby tak było, to wyłączona jest bezprawność tego naruszenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną na podstawie art.385 k.p.c.